

SEZAI KARAKOÇ'UN EĞİTİME BAKIŞI: 1 İLK, ORTA VE LİSE*

Recep Duymaz**

Özet: Sezai Karakoç, Cumhuriyet döneminde yetişmiş hem şair, hem düşünürlerimizden biridir. Onun şiir kitaplarının yanında deneme, eleştiri ve düşünce yazıları da vardır. Bu tür yazılarında din, dil, edebiyat, sanat, Doğu, Batı, birey, aile, toplum, devlet, kültür ve medeniyet gibi pek çok konunun yanında, eğitim ve öğretim gibi toplumu doğrudan doğruya ilgilendiren kavramları da ele almıştır. Onun ayırıcı özelliği, bu kavramlara ve eğitim kurumlarına gelenekten gelen birikimle yerli ve çağdaş bir açıdan bakabilmesidir.

Sezai Karakoç'un eğitim anlayışının temelinde eğitimin "hedefli bir uğraş alanı" olduğu düşüncesi vardır. Onun eğitime dair düşüncelerinin metinlere dayalı olarak tespit edilmesi, hem sanatını daha yakından tanımamıza, hem ülkemizde hâlâ sürmekte olan edebiyat eğitimi arayışlarına bir ışık tutacaktır.

Bu çalışmamızda onun daha ziyade eğitim sistemimizin ilk, orta ve lise dönemlerine dair düşünceleri üzerinde duracağız.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitim kurumları, edebiyat, edebiyat eğitimi.

SEZAI KARAKOÇ'S VIEW ON EDUCATION: 1 ELEMENTARY, INTERMEDIATE AND HIGH SCHOOL

Abstract: Sezai Karakoç is among the poets and thinkers of Republican Era. Besides poems he has essays, commentaries and thought writings. In such writings he deals with such diverse topics as religion, language, literature, art, East, West, individual, family, society, culture and civilisation as well as education and learning which concerns the society directly. What distinguishes him is that he is able to see those concepts and educational institutions from an indigenous and modern viewpoint fed by tradition.

Sezai Karakoç's conception of education is based on the idea that education is an "engagement with a purpose". Identification of his ideas on education based on texts will enable us not only to be familiar with his art but also shed light on the current search for literature teaching.

In this work we will put emphasis on his thoughts about elementary, intermediate and high school education.

Keywords: Education, educational institutions, literature, literature teaching.

* Bu makale, Dicle Üniversitesi'nin 12 - 14 Nisan 2012 tarihleri arasında Diyarbakır'da düzenlediği "Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu"nda sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

** Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Eğitim, insanoğlunu ilgilendiren en eski ve en yaygın konulardan biridir. İlk insandan beri zamanımıza gelinceye kadar hemen her birey, aile, millet ve devlet, bilgiye ve erdeme giden en kısa yolu daima aramıştır. Günümüze geldiğimizde bilginin çeşitleri arttığı gibi, teknolojinin devreye girmesiyle onu elde etmenin yol ve yöntemleri de artmıştır. Her gelişmede olduğu gibi bu gelişmenin içinde de birtakım çelişki ve olumsuzlukların bulunduğu kuşkusuzdur. Onların başında çocukların ve gençlerin bilgi ve erdeme yönelmelerini engelleyen çeldiricilerin çoğalmasında gelir. Bu durum karşısında başta eğitimciler olmak üzere sorumluluk duygusuna sahip bilgin, düşünür ve sanatçılar da, gençlerin dikkatlerini eğitime ve estetiğe çekmenin yöntemleri üzerinde düşünmüş ve kendilerince uygun olan yolları göstermişlerdir. Çağdaş edebiyatçılarımızdan Sezai Karakoç onlardan biridir.

Sezai Karakoç, şiir kitaplarının yanı sıra deneme, eleştirme ve düşünce yazıları da yazmıştır. Bu tür yazılarında dil, edebiyat, sanat, siyaset, Doğu, Batı, birey, aile, toplum, millet, devlet, kültür ve medeniyet gibi pek çok konuyu ele almıştır. Bunların yanında üzerinde ısrarla durduğu konulardan biri de toplumu doğrudan doğruya ilgilendiren eğitim konusudur. Onun eğitim üzerindeki düşüncelerinin ayırıcı özelliği, eğitim ve öğretim konularına geleneğimizden gelen bir birikimle yerli, çağdaş ve sanatçılığında beslenen bir duyarlılıkla bakmasıdır.

Sezai Karakoç'un şiiri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Şakir Diclehan'ın *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç'u*,¹ Ebubekir Eroğlu'nun *Sezai Karakoç'un Şiiri*² ve Turan Karataş'ın *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç'u*³ aklı ilk gelenlerdir. Kitaplık çaptaki bu çalışmaların yanında bazı düşünce, sanat ve edebiyat dergileri de bazı sayılarında ona özel bölüm ayırmış veya özel sayılar çıkarmışlardır. Bir örnek olmak üzere *Hece* dergisinin özel sayısını gösterebiliriz.⁴ Bütün bu bölüm, özel sayı ve kitaplarda şairimizin hayatı, eserleri, özellikle sanat, edebiyat ve daha başka konulardaki düşünceleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmuş ve faydalı bilgiler verilmiştir. Bununla beraber bu çalışmalarda şair - düşünürümüzün eğitime dair fikirleri, tespitlerimize göre, ihmal edilmiştir. Biz bu çalışmamızda onun sırf bu konuyla ilgili yazılarını ele almaya ve üzerlerinde bir çözümleme yapmaya çalışacağız.

Yazarımız, zaman dizinsel olarak söylersek, bazı eğitim kurumları ile eğitim, öğretim ve üniversiteye dair çeşitli yazılar yazmıştır. Onları, "Mevlânâ Enstitüsü", "Mülkiye'ye Serenat", "İlâhiyat Fakültesi'ne Mersiye", "Öğretim I – V" ve "Üniversite I – IV" şeklinde sıralayabiliriz. Biz bunları, 1) Eğitim sisteminin ilk, orta ve lise dönemleri, 2) Üniversite dönemine ait yazılar olmak üzere kabaca iki gruba ayırabiliriz. Bu çalışmamızda daha ziyade birinci gruba giren yazıları üzerinde duracağız.

“HEDEFLİ” BİR UĞRAŞ ALANI

Sezai Karakoç, eğitimle ilgili yazılarında önce eğitimin ayırıcı özelliğine dikkatleri çeker. Ona göre eğitim, ‘hedefli’ bir uğraş alanıdır. Çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek, kısacası bütün insanların yetiştirilmesinde şaşmaz bir ‘hedef’ gereklidir.⁵ Hedef, öğrenciye hangi bilginin nerede, ne zaman, nasıl ve niçin verileceğinin önceden saptanmasını gerekli kılar. Yine ‘hedef’, eğitime ayrılan zaman, mekân, enerji ve ekonomik imkânların verimli kullanılmasını sağlayan yegâne unsurdur. Bu noktada karşımıza sosyolojik bir problem çıkmaktadır. O da demokrasiyle yönetilen bir toplumda eğitimde ‘hedef’i kimin belirleyeceği sorusudur. Aile mi, devlet mi, yoksa eğitimi bizzat uygulayan öğretmen mi? Bu soruyu daha da açık bir duruma getirebiliriz: Çocukların Müslüman, Hristiyan, ateist, siyasal ideoloji veya herhangi bir dünya görüşüne göre yetiştirilmesine kim karar verecek? Karakoç yazılarında bu sorulara açık bir şekilde cevap vermez; ancak eğitim serüvenimizi anlatırken yaptığı açıklamalardan tercihini az çok kestirmek mümkündür.

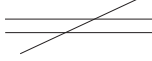
Siyaset tarihimizde Tanzimat Fermanı’nın ilan edilmesinden (1839) itibaren eğitim sistemimizde ‘hedef’ kavramı ortadan kaybolmuştur. O günden bugüne bir türlü rayına oturtulamayan eğitim sistemimizin en büyük eksikliği, ‘hedef’ sizliğidir. Hedefsizlik, eğitim bilimcilerin, eğitimin amaçlarını anlatırken dile getirdikleri, çocuklara ve gençlere “istendik davranış değişikliği kazandırmak” şeklindeki amacın gerçekleşmemesidir. Hâlbuki eğitimin amacı, muhataplarına konularla ilgili en yeni ve evrensel bakımdan doğru bilgileri vermenin yanında, medeniyetimizin değerlerini (dil, din, tarih...) sevdirecek benimsenme yönünde bir davranış değişikliği, bunun devamında da bir kişilik kazandırmadır:

“Çocuklar için, yetişme çağına kadar, sadece bilgice yetiştirilme değil, ahlâk ve iradece de güçlendirilme temel alınacaktır. Isparta veya Hint biçimi değil, İslâm biçimi ‘çile’ dolduracaklardır. Cimrilik değil, tutumluluk öğretilenler onlara. Bu tutumlulukları, israftan onları koruyacak, fakat cömert olmalarına engel olmayacaktır. Özveri tutkusu aşılacaktır onlara. Onlar hayırlı işlerde yarışanlar olacaklardır. Ama bu kalp yumuşaklığı, inkârcılar ve İslâm ve insanlık düşmanlarıyla çarpışmalarında kaya gibi sert ve dayanıklı olmalarına engel olmayacaktır. Sadece insanlar değil, hayvanlara karşı da acıyıcı ve koruyucu olacaklardır. Ağaçlar ve bitkilere de. Bu tutumlarında insanî duygu ekonomik faktörden önce gelecektir.”⁶

Bu amaca, programını bu yolda hazırlayan ve uygulayan bir eğitim sistemiyle ulaşılabileceği açıktır.⁷

Bu davranış değişikliğini kazandırma ve kişilik oluşturma eylemi okulda gerçekleştirilir. Okul, aile, toplum ve doğal ortamdan apayrı bir çevredir. Modern pedagoji, okulun aile, toplum ve doğayla uyumlu olması gerektiği tezi ni fazlasıyla işlemesine rağmen yazarımız, kendi görüşünü öne çıkarmaya de-

vam eder. Okul, bütün bunların toplamı veya eşiti değildir. Okulun diğer eğitim ortamlarından ayrıcalığını şöyle gösterebiliriz:

Aile + toplum + doğa		Okul
		Tarih
		Dehalar
		Klasikler
		Zihin hayatı
		Sanat hayatı
		İdeal duygusu

(Okulun diğer eğitim ortamlarından farklılığını sağlayan unsurlar)

Çocuk, okula gidince aile, toplum ve doğal bir ortamdan tamamıyla farklı bir çevreye girer, girmelidir. Bu farklılığı okuldaki program sağlar. Çocuk, yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, tarihle orada karşılaşır. Deha ve klasiklerle tanışır. Dâhileri ve klasik eserleri orada görür. Eğitim kurumları arasında liseler aslında klasiklerin okutulduğu okullardır. Avrupa’da da, Amerika’da da lise çağındaki gençler, Racine, Rabelais, La Fontaine, Corneille, Hugo, Shakespeare ve kendi klasiklerini okuyarak lise öğrenimlerini tamamlarlar. Sezai Karakoç, bunu o kadar vurgular ki insanın bu düşünceyi şöyle bir formülle ifade edesi gelir: Lise çağı = Klasikleri okuma çağı

Karakoç, eğitim tarihimizde programa dayalı “klasik öğretimi” olmadığını yazar. Liselerdeki edebiyat dersinin öğrencilerin çoğuna göre sıkıcı, not almak için ezberlenip okunan, lüzumuna inanılmayan, fuzulî bir ders olarak görüldüğünü ifade eder. Klasiklerin bir programa dayalı olarak okutulmadığı bir eğitim sistemindeki edebiyat dersleri, sıkıcı, ezberci ve lüzumuna inanılmayan dersler durumuna iner. Böyle algılanan bir dersin, eğitimin iki işlevini de (bilgi vermek, kişilik kazandırmak) yerine getiremeyeceği açıktır.

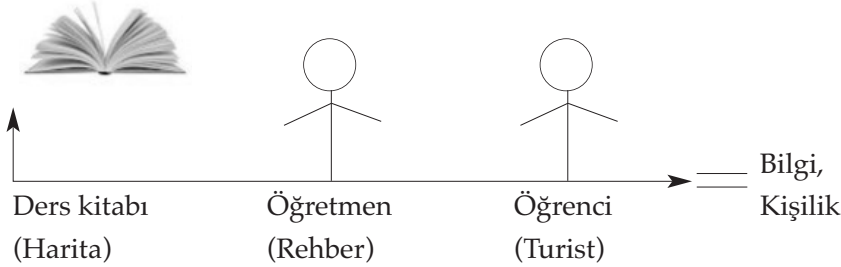
Edebiyat dersinin bu duruma düşmesinin bir sebebi de “çıplak sınıflarda” okutulmasıdır. Ona göre Fuzûlî’nin işlendiği bir ders, onun çeşitli boyda resimlerinin duvarlarında asılı olduğu, bütün kitaplarının raflarda öğrencilerce kolayca görülüp karıştırılabildiği bir sınıfta yapılmalıdır. Aynı yöntem programda adları bulunan bütün edebiyatçılarımız için de uygulanmalıdır. Tarih için de aynı yöntem geçerli olmalı, tarihçilerimiz hem portreleri, hem kitaplarıyla öğrencilere tanıtılmalıdır. Ona göre edebiyat dersi için de, fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarlarına benzer “özel sınıflar” hazırlanmalıdır.

BAZI KAVRAMLAR ÜZERİNDE YENİDEN DÜŞÜNME

Karakoç, eğitim sistemimizin modern zamanlarda bilim ve teknolojinin gelişmesine uygun olarak yeniden düzenlenebilmesi için 'öğretmen', 'öğrenci', 'ders' ve 'ders kitabı' kavramlarını yeni baştan ele almayı önerir. Ders kitabı denince ilk olarak ders akla geldiği için düşünmeye oradan başlar. Mevcut anlayışa göre 'ders', kabaca 'belli birtakım bilgilerin öğrenildiği bir zaman parçası'dır. O zaman parçasında öğretmen, konuyla ilgili bilgileri anlatır, öğrenci de dinler, not tutar. Sonra aynı konuyu ders kitabından da okuyarak öğrenmeyi tamamlar. Bu sistemde öğretmen anlatıcı, öğrenci dinleyicidir.

"Sanki belli bir konunun belli bir bilgi hali vardır. O, ne artar, ne eksilir. Öğretmen ve öğrencinin üstündedir o; onlar sadece ona ulaşmaya çalışırlar. Önce öğretmen ulaşır, sonra onu 'aşağıda'ki 'öğrenci'ye 'uzatır.'"⁸

Bu anlayışın temelinde dersin belli bir konuda belli birtakım bilgilerin aktarılmasından ibaret olduğu anlayışı yatar. Bilgi aktarımı, dersin sadece görülebilen ve ölçülebilen yönüdür; ancak o, bundan ibaret bir süreç değildir. Ona göre 'ders', öğrencinin kişiliğini kurma yolunda içine girdiği, tabiat ve toplum hayatının üstünde, ama onunla ilişkili, özel bir hayat biçimi ve birimidir; bir 'hayat deneyi'dir. Düşüncemizi bir şemayla somutlaştırarak daha kolay anlatabiliriz:

Buna göre ders, bir 'yolculuk'tur. Dersler bir zincirin halkaları gibi birbirlerine eklendiğinde öğrencinin 'gelişme merhaleleri' ortaya çıkacaktır. Her ders, bir öncekinin doğal bir devamı ve gelişimidir. Öğrenci yolda ilerledikçe bir yandan dış dünyaya ait bilgilerini artırır, bir yandan da bu yeni bilgilerin iç dünyasında meydana getirdiği psikolojik değişimlerle hesaplaşmaya başlar. Öğretmen işte tam bu noktada devreye girer, girmelidir. O, önce dış dünyaya ait bilgilerin elde edilmesinde rehberlik eder. Konuyla ilgili yeni ve evrensel bakımdan doğru bilgilerin elde edilmesinde öğrenciye öncülük yapar.

Bununla beraber, deyim yerindeyse, onun asıl görevi bundan sonra, öğrencinin dış dünyaya ait bilgileri edinmesinden sonra başlar. O görev de öğrencinin edindiği yeni bilgilerin etkisiyle iç dünyasında meydana gelen gelişme-

lere, mensup olduğu kültürünün doğrultusunda bir yön, bir Őekil vermeye ve onun kişiliğini ilmik ilmik dokumaya çalıŐmaktır. Eğitimbilimcilerin, ğretimden bekleedikleri “istendik yönde davranış değişikliği kazandırmak” arzusu, ancak bu yolla gerçekleŐebilir. Karakoç, ğretmeni önce Őehri gezen turistlerin ‘rehber’ine, sonra da ‘sanatçı’ya benzetir. Öğrencileri, zamanla kendi kendilerine yeni bilgiler elde etmeye ve kişiliklerini kazanmaya giden yola sokunca onlar, kendilerini üzerinde çalıŐtıkları konuya kaptırınca, ğretmen aradan çekilmeli, arkadan izlemeli, ancak gerektiğinde tekrar ortaya çıkmalıdır. Modern pedagojinin de ‘ğrenci merkezli eğitim’ düŐüncesini ısrarla ne çıkarılmaya çalıŐmasıyla bu anlayışa yaklaŐtıđını görüyoruz. “İyi ğretmen, sınıfta kendisini yavaŐ yavaŐ lüzumsuz duruma getiren öğretmendir.” sözünün de tam bu düşünceyi özetlediğini düşünüyoruz. Karakoç, ğretmenin öğrencilere ‘konunun önemi’ni ve ‘dersin lüzumu’, düŐüncesini, ister açık, ister dolaylı yollarla mutlaka anlatmasını ister. Bunun eğitim dilindeki karŐılıđının güdüleme (motivasyon) olduğunu biliyoruz. GdlenmiŐ ğrencinin beyni, mıknatısın metalleri çekmesi gibi, yeni bilgileri kendisine doğru kolayca çeker.

Ders kitabı, bir harita, bir Őehir rehberidir. Onun görevi, deyim yerindeyse, yeni ve doğru bilgilere giden en kısa yolu göstermekten ibarettir. Söz konusu edebiyat ders kitabı olunca onun bilgi vermesinin yanında bir görevi daha vardır ki o da içerdiği duygusal metinlerle öğrencilerde ‘güzellik duygusu/estetik duygusu’ uyandırmaktır.

... Ders kitabı —————→ ○ Dış bilgiler veren metinler içerir.

Edebiyat ders kitabı —————→ ○ Duygu da kazandıran metinler içerir.

Karakoç, bu noktadan ilerleyerek düşünmeye devam eder ve edebiyat dersinin fizik, kimya ve biyoloji gibi sadece dış nesnel bilgiler veren derslerden farklı olduğunu ısrarla belirtir. Edebiyat ve diğer güzel sanat dallarından biriyle ilgili ders veren ğretmen ve okul idarecisinin alanıyla ilgili ilk öğrenmesi gereken bilgilerden birisinin bu olduğunu düşünür.

KLASİKLERİN EĞİTİMDEKİ YERİ

Sezai Karakoç’un gençlerin öğrenim hayatlarının özellikle lise döneminde klasik eserlerle karŐılaŐmalarının önemine dair düŐüncelerine yukarıda

değınmiştık. Ona göre öğrenci, bir okula kayıt yaptırmakla artık hem bilgi kazanma, hem kişiliğini ilmiik ilmiik dokumaya başlama yoluna girmiş demektir. Kılavuzu, öğretmeni, ilk kaynağı da ders kitabıdır. Karakoç, eğitimde önce öğrencinin, sonra öğretmenin daha katılımcı (aktif) olmasını ister. Modern pedagojinin de bunu istediğini biliyoruz. Bununla beraber, öğretmenin bir ‘totem’, ders kitabının da bir ‘tabu’ olarak görülmemesi gerektiğini de belirtir. Hem içerik, hem biçim bakımından pedagojik esaslara uygun olarak hazırlanmış ders kitabının yanında, klasik eserlerin üzerinde o kadar durmasının sebebi, onların, eğitimin amaçlarından biri olan öğrencilere/gençlere kişilik kazandırmaya en elverişli metinler olmalarıdır. Klasikler bu görevlerini, bünyelerinde barındırdıkları kendine güvenmek, cesaretli olmak, umutlu olmak gibi duyguları, estetik bir yolla anlatmaları sayesinde yerine getirirler. Eğitim tarihimizi sırf bu açıdan kısa bir değerlendirme ye bile tâbi tutar:

“Çocuk, öğrenimde, yepyeni ve bambaşka bir âleme girmektedir. Okul öncesi dönemde çevrede gördüğü sıradan kişiler değildir artık bu âlemin insanları. Matematikçiler, fizikçiler, şairler, devletler kuran ve yıkan kahramanlar arasına girme ve devler arasında yaşamadır bilgi dünyası, okul. Yani okul, devler dünyasıdır bir bakıma çocuk için. Bu nokta iyice anlatılabilir ve mizansenı iyi ayarlanabilirse, çocuk için onur verici, sevinilecek, övünülecek bir şey olur okumak (...) Onun içindir ki ısındırmak maksadıyla, bana kalırsa, matematikten önce matematikçileri, fizikten önce fizik bilginlerini, edebiyattan, şiirden, romandan önce, şairleri, romancıları, edebiyat tarihçilerini ve tarihten önce tanınmış tarihçileri tanıtmakta yarar vardır.”⁹

Buradaki ‘ısındırma’nın, eğitim dilindeki ‘güdüleme’ olduğu açıktır.

Çocuğun okula başlamakla yeni bir âleme girdiğini tekrar ettikten sonra, okulun hem soyut konulara, hem geçmiş uygarlıklara açılan bir kapı olduğunu ifade eder. Mezopotamya, Mısır, Yunan, Roma, Hristiyanlık, İslâm medeniyeti ve onun versiyonu olan Osmanlı medeniyeti, Rönesans ve onun devamı olan Batı medeniyeti, öğrencinin bu âlemde karşılaşacağı büyük oluşumlardır. Eski eğitim sistemimizde bu medeniyetlerin bir kısmı kuşkusuz ihmal ediliyordu; fakat kendi medeniyetimiz, gençlere uygulamalı olarak tanıtılıyordu. Sâdi, Câmî ve Mevlânâ gibi medeniyetimizin klasikleri okutuluyordu.

İslâm klasikleri okutulmakla beraber, Batı klasikleri görmezden geliniyordu. Ona göre Osmanlıların modern zamanlarda yapması gereken eğitim reformu, Batı klasiklerini de programlarına almaktı; hâlbuki onların en çok ihmal ettikleri nokta buydu. Eğitim sistemimizin klasiklerle münasebetine dair düşüncelerini aşağıdaki şekillerle somutlaştırabiliriz:

Eski eğitim sistemimiz: İslâm klasikleri
Batı klasikleri
şeklinde gösterilebilir.

Tanzimat döneminden itibaren ise bunun tam tersi olmuştur. O da,

Tanzimat eğitimimiz: İslâm klasikleri
Batı klasikleri
şeklinde özetlenebilir.

Karakoç, kendi dönemindeki uygulamayı ise ne İslâm, ne Batı klasiklerinin okutulduğunu söyleyerek özetler:

Bugünkü eğitim sistemimiz: İslâm klasikleri
Batı klasikleri
şeklinde gösterilebilir.

Buna göre bugünkü eğitim sistemimizde, bir bütün olarak, ne İslâm klasikleri, ne Batı klasikleri okutulur. Klasiklerin eğitim sistemimizden çekilmesi, çocukların ve gençlerin yetişmelerinde iç bilgiden mahrum kalmaları, bunun devamı olarak da kişiliklerini oluşturmalarında zengin bir kaynaktan yoksun duruma düşmeleri sonucunu doğurmuştur.¹⁰

Karakoç, Batı'daki uygulamalara bakarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın görevi, 'yurttaş tipi'ni oluşturmak, Kültür Bakanlığı'nın görevi kültür eserlerini korumak, Turizm Bakanlığı'nın görevinin ise yurdun tabiat ve kültür zenginliklerinden yabancıların da yararlanmalarını sağlamak olduğunu belirtir. Bizde Millî Eğitim Bakanlığı'nın klasik eğitime geçinceye kadar klasiklerin basılması, aileye kütüphane kurma alışkanlığının kazandırılması¹¹ ve televizyonda geniş kültür programlarının yapılması işi, Kültür Bakanlığı'nın görevleri arasındadır.¹²

Yazarımız, edebiyat öğretimimizdeki bir yöntem yanlışlığının düzeltilmesini de ister. O yanlışlık, zamandizin/kronoloji konusunda pedagojik davranmayışımızdır. Bugünkü eğitim sistemimizde hem edebiyat, hem tarih öğretimi, eski çağlardan başlayıp zamanımıza doğru ilerleyen bir çizgi hâlinde öğretilir. Bu yönetime göre edebiyat konuları, Eski Türkçeden başlayıp Divan, Tanzimat, Servet-i Fünun, Millî Edebiyat, Cumhuriyet, Birinci Yeni / Garip Hareketi, İkinci Yeni ve nihayet 80 sonrası Türk edebiyatı şeklinde bir sıraya uyularak işlenir. Hâlbuki ona göre doğru olan yöntem, bunun tam aksidir:

"Önce bugünü tanımalı öğrenci. Tarihte de edebiyatta ve sanatta, düşünce ve felsefede de. Önce yaşayanlarla tanışmalı derslerde çocuk. Önce çevresini, kasabasını, ilini tanımalı. Baba neslini, dede neslini. Bugünden başlayarak geriye doğru gitmeli. Mesela edebiyatta ilkin kasaba-

sından, ilinden yetişmiş son devir yazar ve şairlerini, daha sonra Türkiye çapında, yirminci yüzyılda yetişmiş olanları öğrenmeli, yani diyelim şiirde önce İkinci Yeni ve sonrakileri, daha sonra Orhan Veli dönemini, daha sonra Cahit Sıtkıları, Ahmet Muhipleri, sonra Necip Fazıl'ı ve hececileri, sonra Yahya Kemal, Ahmet Hâşim, Mehmet Âkif'i, Fecr-i Âticileri, Servet-i Fünuncuları, Edebiyat-ı Cedidecileri, Tanzimat dönemini, daha sonra Divan Edebiyatını öğrenmeli. Bugünden geriye doğru gitmeli. Ekollere gelince kronolojik sıraya dönülebilir."¹³

Sezai Karakoç'un "Üniversite I – IV" yazı dizisi, başka bir çalışmanın konusu olabilecek kadar zengin bilgi ve düşüncelere sahiptir. Bu sebeple onu sonraki bir çalışmamızda ele almayı planlıyoruz.

SONUÇ

Sezai Karakoç, şiir ve hikâye gibi edebiyat metinlerinin yanında, deneme, eleştirme, inceleme gibi bilim ve düşünce yazıları da yazmıştır. Bu tür yazılarında ele aldığı konulardan biri de eğitimidir. O, eğitime, gelenekten gelen bir birikimle yerli, çağdaş ve sanatçılığından beslenen bir duyarlılıkla bakmıştır.

Eğitim sistemimizin bütünü hakkında düşünceleri bulunmakla beraber, ortaöğretim kurumlarındaki edebiyat öğretimine dair düşünce ve önerileri, hemen uygulamaya geçirilmeye elverişli düşünce ve önerilerdir. Onların başında edebiyat ders kitaplarının hazırlanması gelir. Edebiyat ders kitaplarının içeriği, dış bilgilerin yanında, gençlerin kişiliklerini oluşturmaya elverişli duygusal ve klasik metinlerle mutlaka zenginleştirilmelidir. Edebiyat dersleri, öğrencilerin, ilgili sanatkârın, duvarlarında resim, portre ve büstlerini görebileceği, raflarında kitaplarına kolayca dokunabileceği 'özel sınıflar'da okutulmalıdır. Edebiyat öğretiminde çağdaş ve yerel sanatçılardan başlayıp tarihe ve evrensele doğru ilerleyen bir yöntem izlenmelidir.

Edebiyat öğretmenleri donanımlı, ders kitapları klasiklerle zengin ve estetik içerikli, yöntemi pedagojik ve çağdaş olan bir programla yürütülen edebiyat dersleri, sadece edebiyat tarihimizin değil, bütün sanat tarihimizdeki eserlerimizin güzelliklerini modern çağlara taşıyacaktır. O zaman özlemine çektiğimiz yeni ve evrensel bilgilerle donanmış, kültür ve medeniyet değerlerimizi özümsemiş, kendine güven duygusu kazanmış ve sanatın güzellikleriyle iç dünyasını zenginleştirmiş kişilikli nesilleri yetiştirmek daha kolay olacaktır.

DİPNOTLAR

- 1 Şakir Diclehan, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, Piran Yayınları, İstanbul, 1980, 318 s.
- 2 Ebubekir Eroğlu, *Sezai Karakoç'un Şiiri*, Bürde Yayınları, İstanbul, 1981, 86 s.
- 3 Turan Karataş, *Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1998, 604 s.
- 4 *Hece Dergisi: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş*, y. 7, S. 73, 2003, 537 s.; "Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç", *Eklerle 2. Baskı*, 2010, 656 s.
- 5 Sezai Karakoç, "Öğretim I", *Düşünceler 1*, 5. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1995, s. 35.
- 6 Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü*, 2. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 1976, s. 42.

- 7 Mehmet Âkif Ersoy da eğitim ile edebiyat arasında ilgi kuran şair düşünürlerimizden biridir. Son çağlardaki eğitim sistemimizin hedefsizliğinden o da yakınmıştır: “*Saysız medrese var gerçi Buhârâ’da bugün... / Okunandan ne haber? On para etmez fenler, / Ne bu dünyada soran var, ne de ukbâda geçer!*” (Mehmet Akif Ersoy, *Safâhat*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1987, s. 143).
- 8 Karakoç, *Düşünceler I*, s. 38.
- 9 *Age.*, s. 41-42.
- 10 Okullarımızdaki şiddet/ suç uygulamalarının sebepleri arasında öğrencilerin/ gençlerin kişiliklerini oluşturamamış olmalarının da payı bulunduğunu düşünüyoruz. Konuyla ilgili güncel haberleri, bu düşüncenin doğruluğa birer kanıt olarak değerlendiriyoruz. Bir örnek vermekle yetinelim:
Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, CHP’nin soru önergesi üzerine okulların 3 yıllık suç bilançosu...
“Dinçer, CHP Aydın Milletvekili Lütfi Baydar’ın soru önergesine verdiği yanıtta, 2009, 2010 ve 2011’de okullarda yaşanan sarkıntılık, taciz, hakaret, tehdit gibi suçlardan 9 bin 736 öğrenciye disiplin cezası verildiğini açıkladı.
Bu cezaların 3 bin 181’ini kız, 6 bin 555’ini ise erkek öğrenciler aldı. Bu bilançonun okullara göre dağılımı şöyle:
– İlköğretim okulları: 2009’da 2’si kız, 69’u erkek; 2010’da 5’i kız, 93’ü erkek; 2011’de 5’i kız, 97’si erkek olmak üzere toplam 271 öğrenci.
– Mesleki ve teknik okullar: 2009’da 393’ü kız, 1094’ü erkek; 2010’da 1111’i kız, 521’i erkek; 2011’de 408’i kız, 1183’ü erkek, toplam 4 bin 710 öğrenci.
– İmam hatipler: 2009’da 15’i kız, 99’u erkek; 2010’da 27’si kız, 104’ü erkek; 2011’de 38’i kız, 126’sı erkek, toplam 409 öğrenci.
– Genel ortaöğretim: 2009’da 330 kız, 934 erkek; 2010’da 400 kız, 1098 erkek; 2011’de 447 kız, 1137 erkek öğrenci olmak üzere toplam 4 bin 346 öğrenci.” (*Sabah*, 21 Haziran 2012, s. 1).
- 11 Bugün, bu ihtiyacın başkaları tarafından da dillendirildiğini görüyoruz: “ABD bir yılda basılan bin kişiye 4700, Almanya’da bin kişiye 2700, Fransa’da 1000 bin kişiye 1700, Japonya’da bin kişiye basılan kitap sayısı 1000 kitap. Türkiye’de ise bin kişiye basılan kitap sayısı 7 kitap. Bu, bizim yüzümüzü güldürecek bir sonuç değil, korsan kitapları da dâhil edelim, 25, hatta 50 olsun, bu, bizim milletimiz için iyi bir netice değildir. Türkiye’de, dünyada en okumayan milletiz. Bizim gerimizde Arap devletleri, onların da gerisinde Afrika geliyor.
Türkiye’de evlerin 0/0 95’inde kütüphane yoktur.” (Murat Kır, Röportaj, Konuşan: Yavuz Bülent Bâkiler), Sanatalemi.net, 21 Mayıs 2012).
- 12 Hasan Âli Yücel, Milli Eğitim Bakanlığı sırasında “Dünya Edebiyatından Tercüme” dizisiyle klasiklerin dilimize çevrilmesini sağlamıştır: Adnan Ötügen, *Dünya Edebiyatından Tercüme, Klasikler Bibliyografyası 1940 – 1950*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1952, XVI+201 s.
- 13 Karakoç, “Öğretim-V”, *Düşünceler I*, s. 47-48.

KAYNAKÇA

- Cihan, Ahmet, *Osmanlıda Eğitim*, 3F Yayınları, İstanbul, 2007.
- Diclehan, Şakir, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, Piran Yayınları, İstanbul, 1980.
- Eroğlu, Ebubekir, *Sezai Karakoç’un Şiiri*, Bürde Yayınları, İstanbul, 1981.
- Ersoy, Mehmet Âkif, *Safâhat*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987.
- Güzel, Şehmus, “Mülkiye’de İnek Bayramı”, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Temmuz-Aralık 1982, *Hece*, (Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş, y. 7, S. 73, 2003; *Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç*), Eklerle 2. Baskı, 2010.
- Kaplan, Ramazan, *Klasikler Tartışması*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- Karakoç, Sezai, *Günlük Yazılar II*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1968.
-, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1976.
-, *Düşünceler I*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1995.
-, *Mevlânâ*, 4. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2009.
- Karataş, Turan, *Doğu’nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 1998.
- Mülkiye Dergisi*, nr. 237, Kasım-Aralık 2002, Ankara 2002.
- Önder, Mehmet, *Uluslararası Mevlâna Semineri (15 - 17 Aralık 1973) Bildiriler*; Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1973.
- Yücel, Hasan Âli, *Dünya Edebiyatından Tercüme, Klasikler Bibliyografyası, 1940 - 1950*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1952.